

Тимчишин О. С.

студентка 5-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДОСЯГНЕННЯ КОНСЕНСУСУ
ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ ВИКЛЮЧНОГО ПРАВА АДВОКАТІВ
ЗДІЙСНЮВАТИ ЗАХИСТ І ПРЕДСТАВНИЦТВО В СУДАХ**

На сьогодні в Україні існують всі передумови для подальшого реформування організації та діяльності адвокатури. Проте, перед нею постає й ряд проблем, однією з яких є різке незадоволення юристів, які надають юридичні послуги, але не є адвокатами. Так, 7 вересня була подана чергова електронна петиція, в якій викладені аргументи «проти» встановлення монополії адвокатів при здійсненні представництва в судах. Зокрема, в тексті петиції йдеться про те, що положення проекту змін до Конституції (щодо виключного права адвоката здійснювати представництво в суді) безпідставно і необґрунтовано: 1) звужує професійну практику юристів, які не являються адвокатами, в цивільному, адміністративному, господарському процесі; 2) порушує принцип свободи договору, коли замовник вільний у виборі з ким саме укласти договір на представництво в суді; 3) скасовує досвід юристів, які здатні надавати необхідну правову допомогу на однаковому фаховому рівні з адвокатами за умови рівноцінного професійного стажу.

Проте свобода договору - одна з основних засад цивільного законодавства (ст. 3 ЦК). Це поняття багатоаспектне і включає в себе такі прояви: 1) особи за власним волевиявленням приймають рішення про вступ у договірні відносини (укладення договору); 2) особа на свій розсуд обирає того, з ким вступатиме у правовідносини; 3) сторони самостійно обирають вид договору; 4) умови договору, що у сукупності являють собою його зміст; 5) сторони вільні у виборі форми та способу укладення договору. З наведеного слідує чималий діапазон можливостей. Цей перелік не вичерпний, хоча ці можливості й не безмежні, адже в законодавстві існують не лише дозволи, а й імперативні приписи, яким сторони зобов'язані підкорятися. Обмеження свободи договору спостерігається для забезпечення належного рівня конкуренції на ринку, зокрема, відповідно до законів «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про природні монополії». Варто відмітити тенденцію зростання кількості норм, якими обмежується свобода договору, що свідчить про те, що ринкове середовище не є абсолютно нерегульованим і таким, що побудовано виключно на власній волі його учасників (Цивільне право : підр.: у 2 т. / за ред. В. І. Борисової; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». - Х.: Право, 2014).

Встановлення обґрунтованих обмежень свободи договору є необхідною умовою розвитку приватноправових відносин, і до цього покликана економічна та соціальна функція держави. Цим забезпечується баланс інтересів сторін, що домовляються про вступ до правовідносин, для запобігання тому, щоб один контрагент скористався легковажністю, неосвіченістю іншого, його нагальними потребами, які вимушують до укладення невигідного йому договору. Таким чином, виключне право адвокатів при здійсненні захисту та представництва в суді не порушуватиме принцип свободи договору.

Розгляд аргументів петиції про звуження професійної практики юристів, які не являються адвокатами, в цивільному, адміністративному, господарському

процесах та скасування їх досвіду є взаємопов'язаним. Тут варто зазначити, що виключне право адвокатів при здійсненні захисту та представництва в суді призведе до збільшення навантаження на адвокатів у декілька разів. Відповідно, такі обставини примушуватимуть адвокатів мати декількох помічників, які, працюючи з ним, зможуть набиратись досвіду. Відповідно до п. 8.2.5 Положення про помічника адвоката, затвердженого рішенням Ради адвокатів України № 123 від 1 червня 2013 року, із змінами і доповненнями, помічник адвоката (адвокатського бюро, об'єднання), за умови надання письмової згоди клієнтом має право виконувати доручення правового характеру, вести за дорученням та під контролем адвоката нескладні судові справи та надавати консультації з питань законодавства.

Додатково доцільно було б створити обов'язкові курси при органах адвокатського самоврядування, де «новоспечені» юристи зможуть здобути певних навичок адвокатської професії. Так, відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 44 та п. 3 ч. 1 ст. 45 Закону «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» забезпечення високого професійного рівня адвокатів України є одним із завдань адвокатського самоврядування.

На думку адвоката А. Горшovenко, складання кваліфікаційного іспиту обійдеться юристу в 5 мінімальних заробітних плат, стажування - в 12180 грн. Таким чином, набуття права на заняття адвокатською діяльністю потребує не менш, ніж 18270 грн. Кількість юристів в Україні на теперішній час складає близько 95 тис. Множачи це число на 18270 грн. та додаючи до нього щорічні внески в розмірі 1218 грн., які мають сплатити діючі адвокати і «новобранці», слід констатувати, що самоврядна професійна організація адвокатів отримуватиме суму приблизно 2 млрд. грн.

Тут, по-перше, варто згадати, що адвокатська діяльність підлягає оподаткуванню (відповідно до п.п. 14.1.226 п. 14.1 ст. 14, ст. ст. 167, 178 Податкового кодексу України). Отже, для бюджету країни так звана «монополія» адвокатури буде досить корисна. По-друге, професійна організація адвокатів за рахунок цих коштів матиме можливість реалізовувати належним чином свої зобов'язання й у сфері професійної підготовки юристів, які виявили бажання стати адвокатами. В перспективі можна говорити про створення системи первинного підвищення кваліфікації випускників юридичних вузів, основним завданням якої буде підвищення рівня їх практичної підготовки і професійної готовності до самостійного зайняття адвокатською діяльністю (на кшталт інтернатури для випускників медичних закладів).

Отже, як бачимо, не варто боятись монополії адвокатури. Більшість європейських країн є прикладами монополії адвокатів на юридичному ринку. Так, окрім адвокатів, представництво в судах ніхто немає права надавати в Австрії, Чехії, Угорщині, Німеччині, на Кіпрі, у Бельгії, Литві, Норвегії та Португалії.

Як казав Рудольф фон Іерінг: «Відповідальність падає не тільки на ту частину суспільства, яка зневажає закон, а й на тих, хто не має мужності його підтримувати».